

Latwefchu Amise.

54. gadagahjums.

Nr. 10.

Trefchdeenâ, 5. (17.) Merz.

1875.

Redakteera adrese: Pastor Sakranowicz, Luttringen pr. Frauenburg, Kurland. — Ekspedizija Weithorn f. (Meyber) grabmatu bohde Selgawâ.

Rahditajs: No celfschemehm. No ahrsemehm. Bisjaunakahs snas. Par sibda kofrschanu. Deewa pirkfîs. Uhdens. Wakara klufums. Ubidbas. Sludinaschanas.

No celfschemehm.

Kurfemes ew. luteru konsistorija sawu nahkofchu pilnigu fehdeschanu (juridifu) turehs no 29. April lihds 13. Mai.

Kuldigâ jau wîsu scho laiku gar to gudro, kâ waretu weenu leelaku pilfehtha skohlu atkal ectaisht, jo kamehr fenaka kreisflohla ir pahwehrtita par gimnastju, zitas tai weeta nau nahziis un ta weeniga elementarsflohla, kas gan Kuldigâ ir flawejama kâ reta kahda, tomehr nespehj wîsus tohs behrnus, kas sapluhst, usnemt un teem to tahlaku un wehl dsilaku mahzibu pasneegt, kahdu leelaku pilfehtha skohla ar plaschaku eerikti un pawairoteem skohlotajeem spehtu sneegt. Leels ir to behrnu pulks no laukeem, kas sawas draudses skohlas zaurigahjuschi prasahs tahlaku mahzibu, gimnastja eet, tik teem der, kas war zereht to zauri iseht; zitadi tik laiks un nauda tohp stipri patehreta us leetahm, kas puse atstahthas dsihwe gandrihs it nemas neder. To wezaki ari paschi fahl noprast un tapehz jo stipri wehlahs pehz weenas skohlas, kas kâ kreisflohlas apalu mahzibas gahjumu dsihwe lihds dohd, kas wîfeem ir itin derigs, lai taptu deenas kahdas weetas tapdami. Schahdas skohlas isgahdashanu ir ihpascha komiteja rohla nehmufti un nahkofcha laikâ par to buhs wairak dsirdams. Kad nu jau tagad Kuldigas elementar skohla ir leels pulks lauzineeku behrnu un war drohschi tizeht, ka schis flaits gadu no gada augs un pilfehtheeku behrnus pahrspehs, tad komiteja ir par derigu turejusi, sawu usmanibu ari us to greeft, waj nenahktu ari wîsi aplahrtejee lauku nowadi palihgâ, ka no lihdschinigahs elementarsflohlas leelaku pilfehtha skohlu istaifa. Ir nodohmâ nemts, ka wîfeem teem nowadeem, kas palihgâ nahks, tohp peespreesta ta teesiba, ka wîsi wianu behrnu pret dauds masaku skohlas naudu ne kâ ziti, un nabagu un kalpu behrnus, kam rohziiba masa buhtu, warbuht bes wîsas maffas tohp schini pilfehtha skohla eenemti. Kâ tad zaur tahdu peebeedroschanohs isdemigâ laikâ, nowadu waldbibas waretu saweem lohzeekteem leelus labumus us preekschdeenahm sagahdaht; kâ dsirdam, tad kawekli ari nekahdi nebuhtu, ka tahs magasinu kapitaku intrefes, kuras tahdai ne us ko zitu nau brihw isleetah, kâ tik us nabagu dahwanahm, ka tahs us scho leetu tiktu gan atwehletas un nowadu weetneeki buhs atkal schai leetai, jo ta nenahks wîs tai weenai, faimneeku schli-rai preeksch wianu behrneem par labu, bet tapat ari katram kalpa behrnam, kas dsinees un kam Deews grib tahlakus zelus pawehrt; wehlam tad teem skohlas gahdatajeem, ka tee

atraftu labprahhibu pee sawa nodohma no wîsahm tahm pufehm, kam buhtu jabeedrojahs us schi darba iswefchanu.

Wehl no Kuldigas puses. Schis apgabals agrak peedereja pee teem, kur buhwkohki un malka bija lehti un pilnam daaujami un katrs wareja bes gruhthas sawas wajadsibas ispildiht. Bet tagad jau eet pawisam zitadi. Balki un malka zaur andelmaneem, kas wefelus fhlogus nopirt un tad waj nu pret dahrgu maffu pa masahm partijahm isdohd, jeb wed un pludina flihpurus un balkus us ohstu pilfehtheem, kur tee aispeld us zitahm semehm, ir preeksch schi apgabala laudihm par gruhthu pee-eimamu mantu palikusi. Un tomehr mahjas newar palikt ne-apkohptas un nesmeke ne kweefchu maife, kad siltuma truhkst. Dsirdam, ka Kuldigas aprinka teefas aseforis Kalning no dauds aplahrtejahm pagastu waldbihahm luhgts, ir augstahm teefahm to luhgshanu peenesis, waj newaretu tas tikt isgahdahts, ka krohna meschds ta meschu mantiba wîsupirms ir pee-eimama teem nowadeem pascheem, kâ ka lihds noteiktam terminam katrs pret no krohna nospreestu maffu war sawas wajadsibas apgahdaht, ka mahjas tohp apkohptas un laudihm nau jafalst; pehz schi terminta tad to atlikuschu waretu tahlakeem andelmaneem isdohd. Ari ta buhtu leela leeta, kad balki un malka buhtu ari masas partijas dabujama, kâ katram ta wajadsiba, zitadi uspirzeji dsen sawu pelnu un tam nabadsinam jo gruhthi klahjahs. Lai gan zeen. meschakungam un kanzelejahm dasch darba gabals zaur to peenahktu, tad tomehr tas nahktu laudihm par leelu labumu.

No Semites. 15. Februar spehleja pee mums ohtrreis teateri. Birno reis bij pehrnaja gada 31. August, preeksch kam muhsu zeen. leelskungs von Birks sawu pilsahli it laipnigi bija atwehlejis. Schini reisa bij israhdischana Semites Skrimbju mahjas. Spehleja tahs lugas "Bagata bruhthe" un "Zigis Moses", abas no A. Allunan. Skatitaju bij maffak nekâ to dohmajam, lai gan bij it jauks laiks un seemâ muhsu laudihm tak wairak wafas nekâ wafarâ. Zigis Moses tapa no Gserkallu f. ar isweizibu spehlehts un eemantoja no skatitajeem leelu patikshanu. Par daschadahm kluhdahm, kas schur un tur atradahs, negribam neko faziht, sinadami, ka wîs eefahlums ir gruhth un daschi no muhsu tearera spehletajeem 2 lihds 3 juhdses tahlumâ dsihwodami, nebij warejuschi wairak reisas sawas lohmas kohpâ spehledami isprohweht. No teatera spehleschanas eenahziis lihds 30 rubuku. Isdohschanas atlihdsinajoht grib atlikuschu naudu basnizai par labu leetaht. Pehz tam bij weesibas wafars, ko jaunee laudis ar danzoshanu un wezakee atkal ar farunaschanu jautri pawadijuschu. Kâ dsirdam, tad ohtra Februari Jaunpils skohlas namâ ari teateris spehlehts. Israhdischana esohht it brangi

isdewufehs, bijis lihds 350 skatitaju, no kureem pahraf par 100 rubulu esohf eenahjis. Schi nauda buhschoht preeksch skohlas ehrgelchm.

Sirgu sagschana negrib muhsu apgabalâ nemas mitetees.

3. Janwar no pascha rihta laika nodedja Jaun-Mohku muischas rijas (pee Zukuma). Uguns iszehlfuehs labibu kulohf. Dohma, ka buhs kahdam kuhlejam sehwellkohzini pabirufchi. — Schi gada Latw. aw. Nr. 3. bij stahstihfs, ka Behtertahles Wimbü fainneekam rija nodegufi. Lagad peenahfts, ka scho paschu mahju zuhku gans, 12 gadus wezs sehns, tihschâ prahfâ pee fakrauteem garluktu fahmeem uguni peelaidis. Pee teefahm isteizis, ka wina mahfa wina jau wasaras laikâ uf to skubinajusi, lai pee kahdas ehlas uguni peelaischoht, kad fainneeks pret wina tahds bahrgs esohf. Wainigee nodohti teefahm.

Sneega pee mums schoseem wairaf nekâ to wehlamees. Zeta pagteeschana jo gruhfâ, lihds ka no zeka nohft, tad sirgs eet peldus un wesums ari drih apfahrt. Par putena laiku bij leelzeki grawâs un leijas ar sneegu tâ peedsihti, ka zeta wihri newareja drihsaf zauri tapt, kamehr sneegs bij israfts. Stahsta, ka uf Dundagas pufi wehl wairaf sneega esohf. Tur atradufchi daschâ weetâ badâ nosprahgufschas stirnas un sakus, pat wahrnas no gaisa nokritufschas, laikam no bada un fala panihkufschas. Wezi laudis stahsta, ka 1837. gadâ ari tahda dâta seema esohf bijusi. Redsehs, ka buhs muhsu seemas sehja leijas weetâ stahwejusi, jo apafschâ seme wehl wakâ un stiprais fals nespehja wairs beesajam sneega dekim zauri issaft. No leelahm flimibahm gan neko nesinam, bet ihsti weseli ari newaram teiktees. Dauds gul ar kakleem flimi un daschâs weetâs mirst behrni ar scharlaku. —

Kohku muischâ (Widsemê) atwehra 12. Janwar jaunu krohgu. Krohgs gan stalts un eewehrojams tadeht, ka ohtrâ tahschâ taifita pastahwiga teatera sklutuwe. Israhdijs to lugu „Muzeneeks un Muzeneez“. Zehseneeschi uf B. kunga usluhgufschanu laipnigi bija atnahkufchi scho wakaru pakuplinahf, kas teem ari isdewahs, zaur isdewigu lohmu usdewumu. Behz teatera bija weesibas wakars.

26. Janwar spehlejsa Burtneekwalfts mahjâ teateri. Spehletaji bija is nahburgu draudses Matischneeki, sahli preeksch scha wakara nohmajufchi. Ne weegli uswedamas luga — „Schuhpu Behrtulis“ un „Wifs nau selts, kas spihd“, tika ar famanigu dabigu praschanu israhditas. Daschas lohmas, ka: „Schuhpu Behrtulis“, Anna, Zeenigs kungs pirmâ lugâ — Behteris un Zelms ohtrâ lugâ tika wifszaur ar to leelako isweizibu spehletas.

Kad nu wehl apzeram to skatumes nepilnibu, to zelu kas lihds spehleschanas weetai aukstâ seemas laikâ jabrauz — tad jaleezina, ka Matischneeki sawu peenahkumu pareisi pildijufchi. Wehl weenu leetu eewehroju pee teem, kuru mehfs schahs pufes weesibas reti atrohdam, prohti tautisku draudsiibu un weesigu laipnibu.

Ja wehlahs, lai atkal kahdu reisi nahkamibâ muhs jauntrinatu wina weikla spehleschana. Buhtu jau wifai nepareisi, kad wina weesiga sweze ne-atfpihdetu wairs, par apschilbschenu dascheem, kuri dohma, ka augstala un zeenijamaka leeta esohf skaisfi aishjubi, lepni apgehrbi, un — . . . augstprahfigas lepni bas pilnas smadzenes. S. G.

No Behterburgas. Firsa Gortschakowa minister palihgam, Westmanom, 14. Februar pee leelstirsa krohna manfineeke uf weesibas wakaru esohf schlaka usbrukufi.

No Behterburgas. Kara deenesta leetâs no ministerijas tohp sinams darihts: ja tee jauni saldats, ko komisione par derigeem atradufi un kas noswehrinati, ja tee pee sawas regimentes nonahkufchi tur tohp par nederigeem atsihti, tad wina weetâ wairs nebuhs zitâs nemt, kam pakateji nummuri. Augstee kara spehla wirsneeki ismekle tohs atnahkufschus, waj tee ir derigi un nosuhta tohs nederigohs pee wislahfatakahs gubernas komisiones kara deenesta leetâs. Ja schi ari spreesch, ka jaunais saldats nederigs, tad wina tam isdohd to atestahfi uf to un dara sinamu kara wirsneezibai, lai isdsehch no rukleem un tapat ari tai gubernas komisione, kuras aprinki tas rekruts tika peenemts, lai war ismekleht, ka tas nahjis, ka winsch tapis peenemts.

Uf Nowotischerkafkas dselszeka 1. Februar zaur weena zilweka usmanibu ir leela nelaima nowehrsta. Weena ratu rinda winpus Maksimowskas patlaban pret eekalnu kahpdama bij atrahwufees wakâ no maschines un sahla ar pee-augdama spehku skreet atpakaf, brauzeji raudsija isleht, bet ratu rinda gahjabs preti weenai ratu rindai, kas patlaban pa tahm paschahm schkeenehm pee stajiones peebrauja. Pa laimi dselszeka wirsneeks — bij paschâ tumischâ nakti — fadurdeja to ruhlfchanu no ohtras pufes un azumirki pahrmainija tahs schkeenes, tâ ka atpakafbrauzeju rinda pahrskrehja garam un nesabrauzaneko zitu, ka til 3 pretfchu ratus; bet zilweku dschwibas palika issargatas. Kas redsejufchi, apleezina, ka ta ratu rinda, kas bes maschines spehla pati no sewis no kalna nahkdama un eefreedamees ir nahkufi ar tschaklumu no 50—60 werstes pa stundu.

Saratowas gubernâ par daudis fuhdsahs par pahrdroh-fschahm sirgu sahdsibahm. Esohf leelas beedribas, kas scho isdewigu amatu kohpyohf un sirgus noskapejohf kulbas eekrautus uf tahlahm pufehm, tâ ka ne pehdas nedabuhn redseht. Ziti atkal peekatoht pakawus atschgarni, jeb usmauzohf sabakus sirgam kahjâs. Bes scheem meistereem esohf simti un simti, kas atkat pelnu zaur to taifahs, ka issohg sirgus un eedfen meschâ; paschi tad atkal eet un pret maksu apnemahs usmekleht, jeb usdohd teefai, ka sirgs teem peeklihdis un peeprafâ stipru baroschanas maksu. Ja sahlf pehdas dsiht, tē sirgs ir nokauts un kad ne wairaf, tad sirga ahda ir sagfa pelna.

No ahrsemehm.

Berline. Waldischana gribedama ar katolu biskapu pretoschanohs weeglaf galâ kluht, ranga isgahdaht tahdu likumu, kas nofala, ka waldischana joprohjam nau itnekahda peeklausichana un lohneschana preeksch katolu bislakeem un ka til tad wina atkal sahfs no sawas pufes wifu to lihdsfchinigo nodoht un isdariht, kad biskapi ar sawa wahra parafstu apschlizees waldischanas likumeem paklausigi buht.

— Bismarks ir itin mundrs; nupat wehl notureja leelas weesibas pee sewis un tai wakara ar daschu johzigu wahrdi aishnemis ari to leetu, ka laudis jau noruhpejahs, kas wina weetâ lai stahj. No tam grib manihf, ka winsch gan paliks ne-attahpees no saweem amateem, daudis warbuht, ka uf kahdu laiku atpubschanahs deht isbrauks amotâs.

Frantschu waldischana ir dewufi pawehli preeksch sawas armijas uspirkt Wahzsemê 10 tuhstfofchu sirgu. Wahzu awises tai leetâ stipri preti ruhgst un fala, ka Wahzsemei paschâi katru gad no zitahm walschm sirgi esohf japirk un ta tapehjs newarohf zeesf, ka til daudis tahdas prezes iswed, zaur ko se-

mes dšihwē truhkumi rohdašs. Kā dšird, Wahzu waldischana ir jau aisleegufi, firgus par rohbeschu iswest.

Italiā stipri fuhdsahs par leelu austumu, 19. un 20. Februar ir beesa sneega kahrta wisu semi opsegufi, dauds weetās us 3 pehdu dšituma, tā ka laudis ar siltu gaisu eeradufchi, ir leelās behdās.

Englante ir ar dšelszeleem kā ar tihkla azihm pahrscepta un pee tahs leeliflas dšihwes katrs zela gabals tomehr dšen leelu peknu. Pa Londones seemel-wakaru lihniju ween brauz ik nedelos wisumas 1 milions zilweku un kur wehl tahs prezēs! Us šchi dšelszeta eenem ik stundas pee 7000 rublu. Sīnams ari isdohschanas nau masahs.

Geteborgā (Sweedrōs) ihfā laikā 4 leelās sehweklohu fabrikōs uguns plohsijees un padarijis leelu sflahdi, bet tahs leelakahs behdās hij, kā weenā 44 zilweki pee tam šawu dšihwibu pasauđeja; nezik azumirkōs uguns leesmas bij isplati-juschahs par wisu leelo darbu istabu un strahdneeki bij no-sflahpufchi.

Jauna Spanijas waldiba dabuja pašchā eesahkumā ar Turku sanihkt. Spanijas kehniņsch bij zaur šawu weetneeku Bihnē rakstu peesuhtijis Rumēnijas firštam, kurā dohdahs pašihstams kā jauns waldineeks. Turks to isdširdis nem par launu, ka Spanijas kehniņsch farakstahs ar wina apakšneeku un šcho nostahda blakam ar wina kungu. Tagad tad sultans nelikahs ne prohtus no tahs grahmatas, ko no Spanijas tam atfuhstija. Tagad nu tairahs to leetu islihdšinaht. Spanijas kehniņsch efoht rakstijis sultanam, ka winsch tikai zela pašihfinaschanas labad teescham pee Rumēnijas waldineeka peedeweēs, bet us preekschu farakstischanohs grib dariht zaur Konstantinopoli.

Rihnā 25. Februar bijufi ta jauna keisara trohneschanas deena. Manifests karajahs gataws norakstihšs selta putna šnabhli wirs selta blohdas, musikanti un wisi augštmani stahweja šapulžeti, tē keisars, 5 gadu wezs behrns, brauza sekta kareetē us trohnu sahli un apsehdašs us keisara gohda krehsli. Musiks nu sflaneja, ar wihraku kwehpinaja un katrs no klahst-efoscheem sita 9 reis ar peeri pret semi un nu palika manifestam leelo sehgeļi apakščā un ta wehšs škrehja us wisahm walšs pufehm, ka keisars waldibu usnehmis.

Wisjaunafahs šinas.

Zelgawa. 27. Febr. wakarā Triadibas basnijas drehstambari „Palihdšibas lahdes“ Zelgawas aprinkā komiteja notureja generalšapulži, kurā zeen. Kursemes generalsuperintendenta k. dewa šinas pahr wispahrigas palihdšibas lahdes, un zeen. baron Firšs k. pahr Zelgawas aprinkā komitejas šw. darbu no 1872—1874. Klahstafas šinas komiteja isfludinahs us preekschu. Tapa ari pahrunahšs, waj nebuhtu labi, kad katrā draudšē noturetu weenreis pa gadu ihpašchu deewakalposchānu, kurā draudšehm šcho šw. leetu pee firšs leek un, lai wairak eepasihthohs ar palihdšibas lahdes noluhku: tuwumā kā tahlumā nespehjoscheem tizibas brahleem palihdšehst basnijas un sflahlas buhweht, mahžitajus un sflahlotajus dabuht u. t. j. pr., — pilnigafas šinas pahr tizibas brahlu garigahm waijadšibahm un pahr šchihš lahdes pašneegtu palihdšibu dohd. — Tad preekschneeziba tapa zelta un prohti: par Zelgawas komitejas direktoru: barona k. G. von Firšs, par preekschstahweem: Kurs. wizegubernatora k. baron v. Heyking, Kurs. generalsuperintendenta k. Lamberg, Consistorialrahtha k. mahz. Reander, baron von Afcheberg k., un par kašireru kaufmans Rantowsky k.

Birmdeenā, 3. Merz pehz pusdeenas Zelgawas labprahtiga uguns dšehseju beedriba ar leelu gohdu un gresnumu pawadija

us beidsamu dufu šawu ar ahtru nahwi nomiruschu, lohti zeenitu un flawenu wirswadonu Paul Reinwald k. Utraine un 8 bahriņi raud nelaiķim pakal. R. S—z.

Tehrpata weenā bohde zaur polizejas ismekleschānu atrada šalas kleites un drahnas, kur sehwe arsenik giste bij klahst, šchujohht jeb wakkajohht zilweki zaur to war ahtri bohjā eet. Drahnu baki tika us polizeju nowesti; kaufmanis efoht usdewis, ka winsch šcho prezi no weena Rihgas kaufmana dabujis; tapehz tad ari polizeja turehs wehl tahlaku ismekleschānu.

Behterburgā 19. Februar Keisara leibwardu usaru regimente šwehtija 100 gadu pastahweschanas šwehtkus ar lepnu parahdi, pagohdinaschānahm un gohda maltitehm.

Berlinei un **Parisei** ir bijufi farakstischānahs, kuras labad laudis stipri galwas pazilaja. Tika pašnohts, ka Frantschu waldischana grib šcho pawafaru netahlu no Wahzsemes rohbeschahm leelus munsturus notureht un us to šawillt lohpa labi prahnu kara spehtu. Wahzu waldischana to isdširdufi lila rakstihst ja Frantschi gribohht tahdu leelu prohweš šafaukschānu tureht, tad lai nebrihnoteēs, ka ari Wahzseme netahlu no Franzijas rohbeschahm buhšchohht leelu munsturi notureht, deht saldatu isprohweschānas. Tik jau gan ta pawehle, ka no Pruhšcheem nau brihw firgus us Franziju pahrdohht, buhs munstura dohmas stipri jaukufi. Dšird, ka Frantschu firgu uspirzeji efoht us Kreewu semi naklufchi, firgus mekleht. Englante ari ilgadus labu teefu wesumširgu no Wahzsemes eeweda, teem nu ari buhs jarauga bes tam istikt. S.

Par šihda kohpšchānu.

(Beigums.)

Lihds ar tahrpina augschānu wina ahda arweenu steepjahs; ahdas plehšchānahs eet tik tahlu, ka tahrpiņsch wairs ne-ehd, wahjo, nekust no weetas, lihds pehdigi weza ahda meefas spēeschānu newaredama wairs istureht plihst un tahrpiņsch isleen jaunā ahdā. Šchahda pahrwehšchānahs wina dšihwē ir peežas: pirma wellahs 5 deenas, ohtra 4, trescha 6, zeturta 4 un peekta 9 deenas; wisuwairak ehdeligais tahrpiņsch ir peektas periodes widuzi; tuhlin preeksch un pehz pahrwehšchānahs winsch ehd gauschi mas. Pehz 30 deenahm, kad tas jau ir pilnigi attihstijees, eesahkahs šihda wehryschāna; eesahkumā tahrpiņsch well šihda pawedeenus bes kahdas kahrtibas, lihds fataifahs jau labi bees tihklis, pehz tam winsch šahst willt pawedeenus pehz kolona formes, kas pehz leeluma un formes ir tahds, kā kreetna ohsola šihle. Šihda wehryschāna wellahs tik ilgi, lihds wifs materials isfuhzahs. Tā ka šihda willschānas laikā tahrpiņsch nereti atpuhšchahs, štaiga no weena kolona gala us ohtru, tadeht ar jau iswehrypta kahrta pawedeenu spēhji isfuhht, lihds jauna willschāna wehl nau šahkufehs; no tam tad ar nahst, ka kolons šastahw is wairak kahrtahm. Šihda pawedeeni kolonā jeb pehrkli ir šalipinati ar šawadu buhti, deht kuras atdalischānas, jeb pawedeenu isfchirschānas, koloni ir šewišchli ja-apstrahda. Wifs kolons šastahw is weena wesela lihds kahdi 4900 pehdu gara šihda pawedeena. Kolona wehryschāna wellahs lihds 3 deenahm. Pehz kahdahm 10 deenahm tahrpiņsch kolonā pahrwehšchahs par kufolku, no kura tad par tikpat deenahm isnahst šihda tauriņsch; tā tad redsam, ka tahrpiņsch wij ap šewi wisupirms no šihda perekli jeb kolonu, bet patš pahrwehšchahs ihpaščā formā, kas tohp šaukta par kufolku, no kuras tad isnahst tauriņsch. Pee isnahšchānas tauriņsch sflahde dauds šihdam to šajaukdams un pa datai šarandams; taurina isnahšchāna noteek pa leelakai datai no rihta agri; špahri taurinam ir balti

ar melneem plekeem; wiensch nef tik ohlinaš, nepeenem nekahdas baribas un drihs nomiršt; no ſcheem pautineem isnahť tahrpini tik nahkoſchâ gadâ.

Sihda kohpſchana faſtahw eefſch tuto kohka audſinaſchanaš, tahrpinu iſweſchanaš un baroſchanaš, kufolkku nonahweſchanaš un pehdigi taurinu iſweſchanaš preekſch nahkamu tahrpinu dabuſchanaš.

Sihda jeb tuto kohkš nepeeder wiš pee muhſu — Giropaš kohku ſortehm, bet ir eewefſš. Tagad Giropâ teek audſinatas diwaš tuto ſortes: baltaiš, — Morus alba un melnaiš, — Morus nigra. Abu ſcho kohku lapas iſtaifa tik weenigi ſihda tahrpinu baribu. Morus nigra dohd beš tam ar wehl garſchigaš ohgaš, — wiensch ir dſimtigš no Rihnaš un Perſijaš. Morus alba, dſimtigš no Rihnaš un Indijaš, iſplahtahš arweenu wairaf un wairaf un pamafſtim iſſtumj Morus nigra. Morus alba dohd wairaf lapu un beš tam ar tahrpini ehdinati ar wina lapahm dohdohť ſmallaku ſihdu.

Tuto kohkš aug wiſadâ ſemê, tikai ne ſlapjâ, purwainâ un pahrlcekam fauſâ. Winu war audſinaht no fehklahm, zaur ſaru noleekſchane un eerakſchane ſemê, un ari tahdâ wiſſê, ka audſina jahnohgolojaš, taš ir no ſarineem. Wiensch aug, kâ kohkš, kâ kruhmš un ari ſehtas wiſſê. Tuto apkohpſchana faſtahw weenigi: apleekſchanâ karſtâ laikâ, no kaltuſcho ſaru attahlinaſchanâ un apſargaſchanâ no kuſtoneem.

Jau iſaudſinatus 2 un 3 gadigus kohzinuš war dabuht pirkt: Maſkawâ, Woroneſchâ un žitur no 20 kap. lihđſ rubulam par deſmit. Sihda kohka audſinaſchana ir tik praſta, tik weenteeſiga, ka ar winu war nodarboteeš katriš. Italijâ, kur ſihda kohpſchana ſpehâ, gandrihš ikweeš, kaš nedarbojahš ar ſihda kohpſchane, taš tirgo ar tuto lapahm.

Preekſch tahrpinu audſinaſchanaš, isnahkufcheem no weena ſolotnika ohlinu ir waijadſigš lihđſ 7 pudi tuto lapu, 12 kwadrat arſchinas baroſchanaš galdu un lihđſ 14 kubik arſchineš gaiſa.

Sihda wehrpeja ohlinaš war pirkt taiš paſchâš weetaš, kur pahrdohť tuto kohzinuš, no 60—175 kap. par ſolotniku.

Peedewumi pee ſihda kohpſchanaš ir: baroſchanaš galdi, atnehmaji un kokoniki. Uš galdeem tohp tahrpini ehdinati; atnehmaji deen preekſch tahrpinu ſawahkſchanaš, preekſch winu pahrneſchanaš uš žitu weetu un preekſch galdu tihriſchanaš; atnehmajuš taiſa nereti no papihra ar tik leeleem zaurumeem, ka zaur teem tahrpini war ſawadi lohſchnaht, atnehmaju weetu iſpild ar it labi tihkliš. Un pehdigi kokoniki, kaš deen preekſch tahrpinu pahrwehřſchanaš kokonâ, teek taiſiti waj no ſalmeem waj ar ſpižehm waj ar žitu ko, tohp iſlikti pa galdeem, kad jau tahrpini ir pilnigi gatawi. Wiſi ſchee peederumi ſawa lehtuma deht ir katram pee-eijami.

Sihda kohpejam ſtipri ja-eewehro, ka tahrpini gauſchi gruhti paneš ſtipru ſauleš karſtumu, ahtru temperaturas kriſchane un zelſchanoš. Sihda audſinatawâ temperatura war buht ne ſemaka par 16 un ne augſtaka par 20 graddeem pehž Meomera un pehdigi ruhpiğa kahrtiba un tihriba ir nepeezeekſchama preekſch iſdewigaš ſihda kohpſchanaš. Knapa ruhme, ſliktš paiſš, tahrpu baroſchana ar ſliktahm lapahm, neakuratiga apeekſchanaš wed tikai ſihda kohpeju ſlahdê.

Taurina ohlinaš, lihđſ wehl nau tuto kohkš iſplauziš, uš glabajahš wehſâ weeta, leduš pagrabâ, tik lihđſ, ka tuto ſahk plaukt, winaš iſleek uš papihra jeb telehka un pahrneſš ſiltâ weeta. Pee temperaturas no 18—20 gradh. tahrpinu isnahť

ſchana eet gauſchi ahtri; jo temperatura augſtaka, jo ohlinu pahrwehřſchanaš tahrpinuš eet ahtraki.

Tik ko isnahkufchoš tahrpinuš apklahj ar tuto lapahm, jeb ar atnehmaju ar uſliktahm uš winu lapahm; tahrpini tuhlin pahreet uš atnehmaju ar baribu, ar kuru tohš pahrneſš uš baroſchanaš galdu. Bariba tohp dohta no 6—8 reiſ par deenu. Katru deenu wišmaſaf weenreiš ja-atnem atlikuſi bariba un ja-iſtihra iſlahrnijumi; taš ir gauſchi lehti iſdaramš, waijaga atnehmaju tik apbehřt ar kriſchahm lapahm, uš ko tahrpini drihſumâ pahreet, pehž ka tohš pahrneſš uš tihru galdu. Wiſuš atlikuſchoš tahrpinuš met pee malaš, jo wini ir neſpehžigi jeb wahji, no kureem nekâš labš nau gaidamš. Augdami wini daudš nihkſt, tâ ka no weena ſolotnika isnahť newairaf kâ 4000. Tiklihđſ kâ tahrpini jau ir pilnigi pahrtuſcheeš kufolkâ, kokonuš ſalaſa un dala uš ſortehm, zee-takee un leelakee peeder pee pirmahš ſortes, kaš ari ir tee labakee, bet wiſi atlikuſchee pee ohtraš ſortes, ohtra ſorte dohd ſliktu ſihdu.

Weenu daſu no labakeem kokoneem atſtahj preekſch taurinu iſweſchanaš, bet žituš wiſuš nonahwe, nolikdami tohš ſtiprâ ſiltumâ, kâ par peemehru kraſni, jeb nonahwe tohš ar twaiku. Kufolkku nonahweſchana ir ne-apeijama, jo žitadi isnahť taurinſch, kaš iſnahkdams ſihdu ſtipri ſamaita.

Uš weenu mahřzinu eet no 200—250 kokonu, tâ tad no weena ſolotnika isnahť lihđſ 20 mahřzinu kokonu. Par labeeem kokoneem maſſa lihđſ 80 kap. par mahřzinu un wehl wairaf.

Neleelâ iſtabâ war iſaudſeht lihđſ 20.000 kokonu, taš ir par 100 rubutu. Scho wiſu war iſdarihť ſeſchu nedetu laikâ wežiš ar puiku jeb meiteni; tik leeliſki ne-atmaſajahš neweena žita darboſchanoš.

Kokonuš preekſch ohlinu dabuſchanaš peeklihſtere pee papihra, kad isnahť taurini, tohš ari ſehdina uš papihru, pee ka peeklihſterejahš ari ohlinaš; 24 taurini dohd lihđſ weenam ſolotnikam ohlinu, pehdigohš noneſš tuhlin wehſâ weeta; jo žitadi no winahm isnahť drihſumâ tahrpini, kuri, kâ mehš jau ſajijahm, ja nau baribas, nomiršt, tadeht ari ohlinu pahřſubtiſchana war notikt tik aukſtâ laikâ.

Dabutuš kokonuš met uhdeni, kur tohš tik ilgi wahra, lihđſ atdalahš un ſkaidri atſchirahš weeš pawedeeneš no ohtra. Pehž tam wairaf pawedeeneš ſaweeno kohpâ un tin tohš uš ihpaſchahm tihtawahm; pehdigahš pehž buhwes ir daſchadaš, no kurahm labatahš no winahm ne katram pee-eetamaš.

Lai ſihđſ iſ kokoneem ſcheketerejahš tekoſchi, kokoneem newaijaga buht pahrwahriteem un ja pawedeeneš tinoht pahrtuhkſt, tad galuš waijaga mahžeht tâ kohpâ ſalikt, ka pawedeeneš ne-iſnahť nelihđſenš. Sihda tiſchana gan nau gruhtš amataš, bet preekſch tam waijaga labâš iſmaimbaš, kâ ari labu tihtawu.

Scho wiſu eewehrojoht warom ſaziht, ka labaki ir dabutohš kokonuš pahrdohť uš fabrika, kur fabrikantš winaš apſtrahda pehž ſawas patikſchanaš.

Sihdkohpſchanaš wehſture.

140. gadâ preekſch Kriſtuš dſimſchanaš bija iſweſtaš no Rihnaš pirmahš ſihda wehrpeja ohlinaš, kâ ari pirmahš ſihda kohku ſehklaš, bet Rihnâ ar ſihda kohpſchane darbojahš jau daudš gadu ſimtenuš preekſch tam. Kad ihpaſchi Rihneekſchi ſahka audſinaht ſihda tahrpinuš, preekſch mahkſligaš ſihda

dabuschanas, nau wehsture minehts. Pehz Rihneefchu tautas teifahm Futschi, weens Rihneefchu waldonis 3400 gadus preefch Kristus dsim., ar drahka rumpi un wehrfchu galwu, isdohmaja diwas musikas instrumentes ar sihda stihgahm, no kureenes tad esohht fahlfusehs mahkfliga sihda kohpshana.

Bet pehz Rihneefchu mahzitu isteifchanahm ar sihda tahrpina mahkfligu audsinaschanu esohht pati piima nodarbojusees weena Rihneefchu waldone, Sulum wahrda, wehl 2650 gadus preefch Kristus dsimchanas.

Rihneefchi scho sawu waldoni skaita deeweem lihdsigu un nosauz winu par Sientfan, tas ir pirma sihda tahrpina audsinataja. Lai nu buhtu, ka buhdams, Rihneefchu stipru sihda kohpshanas zeenifchanu war redseht no teem leeliskeem darbeem, ko wini til weenigi sihda kohpshanas labad ir pashradajufchi, weselus purwus nolaidufchi un apshradajufchi, lai waretu tuto kohku audsinahht, no kura lapahm, ka jau reis minejahm, til weenigi sihda tahrpinfch usturahs.

Uf Ciropu sihda audekli pirmo reis bij atwesti 46 gadus preefch Kristus, Rohmas waldineeka Zulusu Zesara laika; sihda audekli wehrtejahs til dahrgi, ka par weenu mahrzianu sihda maksaja ar weenu mahrzianu selta.

Rihneefchi redsedami, ka wineem no sihda nahk til aplam leela pekna, fuhtija uf zitahm semehm til gatawus audeklus, bet sihda kohka fehllu jeb sihda taurina ohlinu iswedejam draudeja ar nahwes strahpi.

Up 140. gadu preefch Kr. ds. weena Rihneefchu prinzeze isgahja pee weena Bukanas lehnina; schi prinzeze mihleja sihda kohpshanu til lohti, ka newareja bes winas no sawas tehwijas schkirtees, bet ta, ka katram sihda kohku fehllu jeb taurina iswedejam, pehz walsts likumeem, bija nahwes strahpe gaidama, tad ari schi prinzeze pehz ilgas prahtofchanas eepina sawa mihlaka krohni sihda ohlinas un tuto fehklas. Rohbescha apfargatajs par krohni neko launu nedohmadams winu til smalki ne-smekleja; ta tad no scha laika sihda kohpshana fahlahs ari Bukana, no kureenes wina pamastim isplahtijahs ari daschäs zitäs walstis, bet ta, ka ari katra zita walsts pehz Rihneefchu wihfes sihda ohlinu un tuto kohka fehllu iswefchanu stipri fargaja, tad ar pehdiga isplahtijahs gauschi lehni, tadeht ari sihda kohpshana til festa gadu simteni til isdewahs Ciropa nokluht.

Astota gadu simteni Arabefchi sihda kohpshanu eeweda Spanija; gandrihs tai pascha laika wina noklua ari Franzija un Italijs; pehdiga sihda kohpshana isplahtijahs brihnifschligä ahtrumä.

Bagahtne Italijs stahda mums preefcha ta fakohht nepahrffkatamu sihda kohku dahrsu; schi wisi wezifchi, behrni, bagati un nabagi darbojahs ar sihda kohpshanu, kas nebaro tahrpus, tee tirgoja, ka jau reis fozijahm ar tuto kohku lapahm.

Grantfchu, it ihpafchi Liones pilsehta sihda isstrahdajumi skaitahs pee teem labakeem wisa pasauls. Bija gadi, kad sihda kohpshana eenesa Franzijai wairak ka 35 milon. rbl. tihras eenahlfchanas.

Italijs un Franzijas sihda kohpshanu ta fakohht apstulboja zitas walstis, pat Schweizija nodarbojahs to eewest, bet winas afs gais to nepalahwa, labaki negahja ar mehginaschanu ari Anglija, Wahzija, lai gan Friedrichis tas leelais dauds preefch sihda kohpshanas darija, tad tomehr wina wehl lihds 1820. gadam bija schini leeta behrnu gados; no scha laika sihda kohpshana fahla it stipri schi attihstitees. Sihda

kohpshana Wahzija ir spehla un schi ar winu nodarbojahs, it ihpafchi iskohlotaji, mahzitari, amatneeki un ari semes ihpafchneeki.

Zaur zaurim teel isstrahdahts igadus sihda par kahdi 250 milioni rubusu, no kureem 95 mil. nahlahs uf Rihnas un Japanas, 80 mil. uf Ciropas un atlikums uf zitahm Arijas walstihm un atlikufschahm pasauls datahm.

Kreewija sihda kohpshanu eeweda Zars Aleksei Mikailowitsch, wispirmak Astrakanä. Pehz tam Behteris tas leelais dibinaja sihda audsinatawas Rijekä, Baltawä un zitur. Kreewijas Keisarenes Elisabete un it ihpafchi Katrina ta leela til wareni zeenija sihda kohpshanu, ka bes maksas sihda kohpejeem netik ween krohna semi dewa, bet ari naudas aplohneschanu isschlija sihda kohpejeem par labu. Elisabete pawehleja wisa Mas-Kreewija dehstih tuto kohku un dibinahht dauds sihda audsinatawas. Par augteem no wisa schi publina parahdijahs dauds tuto dahrsi, netik ween Mas-Kreewija, bet ari Kaukasija, Krima un zitur.

Maslawä auga wehl ne-ilgi lihds kahdi 10,000 tuto kohku apafsch debes, kur no 1840. gada tika kohpta sihda audsinaschana. Ar sihda kohpshanu nodarbojahs Kreewija ari semneeki it ihpafchi Rijekas, Baltawas un Tschernigowas gubernäs, pee kureem sihda kohpshana bij til leela swara, ka wini winu skaitija par to eenesigako darbofchanohs. Stawropoles gub. fagatawoja til labu sihdu, ka winsch bij pahrak par teizamo Franzija, ta ka Zars Aleksejs bij issauzis: „ja meh ta sawu sihda audsinaschanu uf preefchu wedesim, tad muhsu sihds aisees preefcha wehl slawenajam Franzija.“ Bet tas wiss bija gadi 20—25 atpakal; tagad Maslawä no ta leela wairuma tuto kohku mas kas ir atlijis; semneeki Tschernigowas un Rijekas gubernä zehrt tuto kohkus malka un tagad wairs nau to teizamo kokonu, ar kureem reis leelijahs muhsu leela tehwijs. Tagad til wehl stipri ar sihda kohpshanu Kreewija darbojahs Kaukasija, Krima un kahdas weetas Pohots. Tadeht Kreewija sihda kohpshana, falihsinoht ar zitahm semehm, eet til wahji, uf to ir ja-atbild, ka pee mums nau tahdu fabriku, kas muhsu sihdu isstrahdatu. Ta semneeki Tschernigowas gubernä til tadeht sihda audsinaschanu atstahja, ka nebija, kas pirl kokonus.

Bet nesaudesim zeribas, drihs nahks labaki laiki, — rahdisees ari muhsu leela tehwijs sihda isstrahdadami fabriki un meh greefchim netik ween uf to atpakal, kas jau bija, bet ari schini leeta stahwesim zitahm teizama sihda isstrahdataju semehm lihdsi, jo muhsu leela tehwijs ir daschadi widufchi, ar daschadu klimatu, kas pat Franzijai nestahw pakal.

Sihda kohpshanas wehsturi eewehrojufchi par sihda tahrpinu un tuto kohku waram faziht: No ne-atminameem laikeem, tablu, tahlu rihtos, sihda tahrpinfch un sihda kohks, schi diwi ustizami draugi, schi diwi neschkirami zekineeki, atstahj weena reisä sawu dsimteni, usnem tahlu zelofchanu, ta fakohht pasauls uswarefchanu, eedami no weenas stanzijas uf ohtru, lihds atfneeds wisas pasauls malas. Wisas tautas, kur parahda schi diweem draugeem un neschkirameem zelineekeem laipnigu usnemfchanu, wini atwer jaunus awotus uf tautas atselfchanu, no pat gadu simtenigas nabadsibas wini wefelas tautas pahrwehrsch bagatiba, atdsihwina tirgofchanu, fagatawo jaunus darbofchanahs atwafes, usdsihwina gudrofchanas un isdara warenas leetas.

Samu raksteenu par sihda kohpshanu beidsis un zaur to zeenijamas tauteetes un tauteefchus kreetni ar sihda kohpshanu eepafstijamais, gribu zereht, ka nahlotne zeenijamas sihda

mihkotajas, sihda tehrydamahs ari atgahdinafees ta masa sihda meistersa, lo schini raksta preekscha zehlis

Seetinsona Jahnis,
Gork. seml. mahz.

Deewa pirksts.

Gahza, wezaja Wiblistu pilfehta, fur Simfons zaur to diwu piblaru apgahschanu Dahgona Deewa nama patš femi un trihstuhstoschus Wiblistus apaksch drupahm apraka, ir schis pateefigs stahsts pehrn gada sneega bagataja Februari notizees:

Saglis eelaufahs nakti kahdas mahjas, un kad jau fehts-widü daschu bij falaupijis, winsch eegahja istaba, fur nama tehws ar fawu masu behrninu, kas schuhpuli bij, meerigi guleja. Saglis dohma: Behrns schuhpuli waretu deenas wina noseedsibu ispaust, un tapehz winsch to schuhpuli libds ar behrnu isnesa ahra un nolika durwju preekscha. Behrns tur fahla neganti blaut. Mahte atmohstahs un ker pehz schuh-puka, bet to ne-atrohd wairis fawa weeta. Behrns blauj wehl arween weena blaufchanä, un ir wihrs nu atmohstahs un faka: Behrns jau blauj ahra ais durwihm. Tawu brihnumu! Saki, ka gan tas notizees? Abi steidsahs is istabas un newar isgudroht, kas behrnu isnesis ahra. Wini dohma schurp un turp, bet newar us tam atbildu atrast. Te peepefschi wini isdirst trohskni un burkschkeschanu. Kas tas?! — Nama welwe zaur leelahm sneega kupanahm zaur-flapinata un pagalam ismirkschi fagahschahs, un winu dsihwoklis gul nu drupas, bet wezaki un behrns ir isglahbti. No rihta, kad drupas un akmini tila atschuhretu, atrada stary wineem sweschu nosistu zilweku. Tas bija tas saglis. Sawu sahdsibu winsch bij jau us muguru usfehjis un kabatas sabahsis. Ta bij tas Rungs wiku ar peepefschu nahwi sohdijs. Winsch bij behrnu isnesis ahra, lai tas zaur fawu raudaschanu guledamohs wezatus ne-ismohdinatu, un ta, bes ka buhtu gribejis, winsch zaur Deewa brihnischku wadischanu bij palizis scheem trim par dsihwibas glahbeju, bet patš nomira fawos grehtos. Waj ari scheit tas wahrds nepeepildahs: Zuh gan dohmajacht launu dariht, bet Deews to ir par labu greefis? — Pateesi — jo launumam ir labumam jakalpo! —

H. D. B.

Uhdens.

Uhdeni mehds daschlahrt par neska leetu tureht, bet kas karsta wafara buhs flahpes zeetis, kas gan sinahs, zil dahrga tam weena lahste nohtes laikä bijusi. It ihpaschi wina wehrtibu atsihstam, kad apluhkojam scho dahrgu Deewa dahwanu fawa leelumä un darboschanä wisä dabä — Deewa rohkas darbä. Deews ir radijis semi, lai ta taptu istaisita lohfscha, ka kahds jauks un tikuschi aplohpts dahrsis, ka ta flaista laiziga paradise, un lai schis mehrlis waretu tapt pilnigi panahkis, radija Deews uhdeni. Winsch radija to schkidru un smalki tekoschu, lai tas waretu wisas radibas ahderites eespeefees un tahm zaur-tezeht; winsch radija to flaidru un geedru, ka tas ar to wisur dsihwibu nedamu gaismu waretu faweenotees. Winsch radija to ari weegli isdalamu, lai tas par jo smalkahm twaiku dalinahm waretu gaisa pazeltees un tad ka audseligs, atdsihwinadamä leetutinsch muhsu drumas un dahrsus flapinaht un spirdsinaht. Winsch radija to ne-ismehrojamä

daudsumä, ka nedf tam wisleelafajam lohkam, nedf tam wis-masafajam stahdinam, ka ari tai wis-smalkakai faknitei ta atspirdsina dama pilite netruhku.

Uhdens zeto pastahwigi un bes miteschanas pa malu malahm zaur wisu radibu: ta juhra, ka gaisa, klints kalnds, semes wirsu un dsikumos un wisos stahdos un dsihwneekos, — wisur par atspirdsinataju un dsihwibas usturetaju.

Uhdens ismehrze dauds leetas un kaufetas tahs pa dasai lihds nem, tapehz winam ir tas spehks stahdeem un dsihwneekem baribu nest. Winsch nes tahs pee ustureschanas waijadfigas dalinas no weenas radibas nodakas us ohtru un katra atstahj to waijadfigu teesu, lo tas twaikos no stahdeem un dsihwneekem fanem, peewed winsch semei un no semes un gaisa atkal nem tahs dasas, kuras stahdeem pee ustura derigas un waijadfigas. Behz daschadahm zetoschanahm un darboschanahm tas fadohdahs atpakal tai leela fridskambari, — juhra, lai waretu fawu zetu atkal no jauna usnemt.

Juhra mums uhdens parahdahs fawa nemehrojamä leelumä un wairumä; winsch aprohbescho to faufumu un tohp par mahjokli un usturu neskaitameem un nepahrmanameem dsihwibu pulkeem; winsch faweeno wistahlakahs semes un pafales dasas, fhohlo un audse tohs juhras braujejus un ir daudseem winu schuhpulis un — kape.

Daschi no uhdens zekeem muhsu azihm wehl nau pasihstami, bet to mehš sinam, ka wini ta eerikteti, lai tee wisai dabai dsihwibu dohtu, jo bes uhdena — tapat, ka bes lustes, siltuma un gaismas — wisai dabai waijadsetu pahrwehrtrees par iskaltuschu nahwes eeleiju.

Us to tai uhdens waretu jo weegli wisas pafauls dasas, ka waijadfigs, pahrstaigacht, ir Deews it fawadu likumu dewis, prohti: zaur augoschu siltumu tohp uhdens pahrwehrtihts par twaikeem un weegli zaur gaisu ainesfams; tad atkal zaur siltuma pamafinaschanu peenem tas fawu tekoschu jeb schkidru dabu un kriht par leetu semä. *)

Tapat, ka uhdens zeto zaur gaisu un pa semes wirsu, ta-pat tas ari usmekle un pilda wisas ahderes semes dsikumos, til labi leelas, ka masas, to jau mehš no fawahm akahm un awoteem waram atflahrst. Bet ari jo dsiki, fur wehl neweens zilweks nau eerazees jeb ee-urbees, to isdibinaht, ir uhdens zeli, to mums it flaidri rahda tee karste awoti; jo tur tatschu uhdenim til dsiki waijag buht semä eetezejuscham, ka tas to karst widuzi ir fahneedis, fur tad tas ta tohp fahildihts, ka wehl wahrosch teel semes wirsu usdihhts. Wehl ihpaschi mums peerahda, ka uhdenim ir fawi zeli apaksch semes, weenas uh-dens-fudmalas us tahs falas Refalonia, Widusjuhra pee Greeku semes, kuras ta tohp aprakstias:

„Schihs fudmalas ir fawa wihse tahs weenigas pafaulä. Us wisas tahs falas nau neweenas upites, kura waj nu no awoscheem jeb no leetus zeldamees spehtu uhdens fudmalas dsiht un tatschu us winas atrohdahs weenas fudmalas netahl no juhras, (pee Argostoli) furahm wisu gadu uhdena netruhst. Schihs fudmalas ir krasta us klints usbuhwetas; no juhras pufes ir us salu 5¹/₂ pehdas plats un wairak, ka p. uhdens

*) Schi eerikte lohki waijadfiga; jo kad uhdens newaretu twaikos pa gaisu isnefahis tapt, tad tas ari newaretu pillends semä notikt, to flaginaht un stahdus spirdsinaht. Tapat ari wiseem dwafohdameem radijumeem schee uh-dens twaiki waijadfigi, jo tee ar lusti lohpa teel eedwaschoti un teem dwa-foschanas eerohfscheem to waijadfigu mitrunu dohd.

dsilumu turohts kanals istaisihts, pa kuru juhras uhdens jo ahtri us falas dohdahs un sudmalu riteni dsihstin dsen. Par gadu tur istel wairak la 1 milions kubil pehdu uhdena no juhras us falu, tas ir pawifam ohtradi, nekā wifas pasihstamas straumes un upites semes wirsū, kuras no faufuma juhras eetel, — un tad schis uhdens us falas pasuhdahs zaur wairak klints plihfumeem nepasihstamos semes dsikumods.

Nu kur tad gan uhdens tur paleel semes dsikumā? Tufchās bedrēs tas jau gan nekrabfees, jo tahs jau ar laiku buhtu peepidijuschahs; — bet uhdens teel gan zaur semi tahlak dsihst, zaur siltumu weeglaks padarihts un tad zitās weetās, — waj nu juhras dibinā jeb us faufuma — atkal us augfchu speests. Kad apdohmadami pahr wifahm tahm akahm un teem awoteem lasam, kahdi tais daschadās bahdes weetās, Wahzsemē un zitur, kā par peemehru Karlsbadē Behmusemē, kur tas uhdens wehl lihds 60 grabdu karsts no semes istel, jeb atkal Teplizē, Rauheimā u. w. z., kur uhdens no awofcheem lihds 50 un wairak pehdu tohp gaisā dsihst, tad wehl pahr teem metuleem us Islandes falas, no kureem tas leelakais (leelais Geiseris) ir deenas pa reisei weenu 10 pehdu zaurmehra platu uhdens stabu 70 lihds 100 pehdu augstumā stahwu gaisā udsen, — jaku, kad apdohmadami pahr wifu to lasam, tad gan buhs jaleezina: tur strahda warens ihpats dabas fpehks.

C. M.

Wakara klufums.

Es stahwej' kalna galā,
Kad faule nolaidahs,
Un meschi debes malā
Naktis fwahrkōs apgehrahs.

Swans fwehtwakaru swana,
Meers spahrnuš lidina;
Un radijumi mana,
Ka teem nahl atdufa.

Es teizu: Dweh'le juhti
Scho dabas klufumu;
Kas preezajeēs, kas gaudeēs gruhti,
Beids deenas gabjumu.

Ir pukēs aissehds azis
Un nokar galwinu.
Un strauts few stigu razis
Aisburb us Daugawu.

Bet kam faws naminsch fehtā,
Tas nu tur apgulstahs;
Un tam, kas sweschā weetā,
Draugs fapni parahdahs.

Lieventhal.

Atbildas.

L. . . . M. — J. Zubfu draudsenes rakstā buhtu wehlejeēs to leetu dsitaki un gaischaki pahrunatu redseht. La taunuma un lahdinafchamu falne netohp nezil dsiti aplubkōta; tapehž tad ari wifas tahs pafneegtas mahzibas us paschpahrwahreschānu eet til tā pawirfchu. Til ween s ir kas dara fawadu un wifu eefnehjochu bes ta mineschānas tai leetā netohp zauri. Preezatohs no winaas wehl zitās rakstus redseht.

J. St. — L. S. Nebuhtu ne zil jautl. kad dseedataji fawam pateesi rubwigam wadonim un ja ari winaam sirds reit apfreenahs un bahrgaks wabros us labdu jaruna tapdu atmakfu sneegtu. Waretu weegli isstatiteēs kā newajadfigu dusmu waj leelas nepateizibas fihme. Jeru, ka Zubfu ismaniba finahs tahs pahri majas starpibas paschu wību ahtral isihhdināht, nekā eet tahs pehž til lga laika wifu preefchā wairo zilabt.

R. D. — J. Ismeklesim tablak, waj tas leelais wagare un tas buhw meisters ari mas tahdi besdeewji ir, kā Zubš tohs norahdat.

R. S. Englantē preefch sirgu eefkeem nefad nenem zitūs kā kweefchu fatmus, kweefchu fatmōs ir 25 procentes wairak baribas fpehta nekā rudfajōs.

Lat. aw. apgahdatais.

Latw Awischu apgahdatais: J. W. Sakranowicz.

Sludinafchānas.

No Dschubhtes pagasta teefas teel zaur scho finams darihts, ka eefsch Dschubht-Abfchupes Mas. Piffchu mahju rijasfchubna weens maifs ar daschadabm drabnabm ir atrasts un teel tas usajzinahts, kam tabda manta peederetu, **20. Merz f. g.** pēe fchis pagasta-teefas ar peenahamāhm peerahdofschānam to pretim nemt.

Dschubhtē, 20. Februar 1875.
(Nr. 53.) Preefchdetajs: A. Pelz.
Str.: Berg.

15 rubl. fdr. pateizibas algas

tam peefobla Labragu pagasta waldfchāna, kas par nakti no 11. us 12. Februar f. g. fcheijenes mafajā mulschā, Mariemulschā, sagtu melnu sirgu, 12 gabus wegs, fchepes nefs kreifajā wufē, fedulla weetā katrā wufē mās balts plektis, widojā leelumā, wehrtis 40 rubl fudr., aifjubgōs ragōs ar kulbu, kas ar almina darwu mahleti, fskaidrakas finas dohb.

Labragōs, 13. Februar 1875.
(Nr. 36.) Pag. wezakais: J. Gutmann.
(S. B.) Pag. fstrhw. M. Baumann. 1

24. Merz 1875. g. fks no Willfajēs pagasta magafinas 246 mehri rudfu eefsch mafafahm dakahm Willfajēs us wairak fohlfchānu pret tuhliit mafku pahrdohri. 3

Willfajā, 20. Februar 1875.
(Nr. 28.) Pag. wezakais: J. Wahrne. †††
(S. B.) Skrihwēris: Janfon.

Veel-Platonēs pagasta teefa usajzina zaur scho wifus, kam labdas parahdu praifschānas pēe Dezemberi 1874. g. Stuhra mahjās nomirfchā. Febtāba Pibladfēs atstahās manības buhtu, kā ari tee, furi winaam parahdā palikufchi, wifu weblakais lihds 23. April f. g., kas var to weenigo isfehžschānas termīnu ir nolifts, tohs pēe fchis pagasta teefas preefchājigi ufdohb un peerahdih, ar to peefohdinafchānu, ka pehž fchi termīna tee parahdu praifstaji wairis netiks klaufti, bet tee parahdneeli ar dubultu mafku strahpeti.

Veel-Platonē, 20. Februar 1875.
(Nr. 10.) Preefchfchēd.: D. Lufchlewij.
(S. B.) Str.: Smugge.

No Saldus krobna pagasta teefas teel zaur scho wifseem finams darihts, ka **26. Merz. f. g.** torgis un **29. Merz f. g.** peretorgis, deht wairak krobna plawu atdohfchānu us **nefinamu** laiku eefsch bruhles wairak fohlitajēem. Saldus teefas namā tiks noturehts. 3

Nolihkumi ir katru deenu, bes ween fwehtdeenas ne, pēe Saldus pagasta teefas redfami.
Saldus teefas namā, 18. Februar 1875.
(Nr. 146.) Preefchfchēd.: J. Jeshlewij.
(S. B.) Strhw.: Külpe.

Labi uskohptas mahjas, ar 200 puhraweetahm semēs,

stary Bausku un Zelgawu, ir no nahfameem Jurgeem us renti isdohdamas. Klahstakās fīnas ir dabunamas Zelgawā, pēe laufmana E. Fadzēw f. us turgus plafschā, pretim Gōrga k. apteekim. 1

No Kucsemēs oberhofteefas teel zaur scho finams darihts, ka 12. Janwar f. g. nospreestais oberhofteefas forecdums Drufasmulschas arendatorenes Liontas Gūntnera konkurfēs leetā tiks 12. Merz f. g. isfludinahts.

Zelgawās pīll, 25. Februar 1875. 3
Teefas wabrdā: Sckreteris Praetorius.

Neprezejeēs ffohlotaja palihgš,
kas ihpafchi kreemu walodu un rakstu prohht mahzibt, war no Jurgeem f. g. weetu ar labu lohni dabuht, un tamdeht drihsumā japefēizāhs pēe

Wilzes pagasta waldfchā,
Dohbeles aprinkē.

Janni zilwēki,

kas mahzu un latweefchu walodu kreetni prohht, ffohlotaju fentinari, reals jeb kreisfoblas augstakas klafēs pabeigufchi un gatawi buhtu, var **furlmehmo ffohlotajēem** palikt, teel usajzinati pefchāntēēs pēe Woltrecht mahzitaja E. Pastorat St. Mattiē per Bolmar jeb pēe R. Schulz mahzitaja k. Zelgawā, kur klahstakas fīnas dabuhs. 4

Zelg. latw. furlmehmo ffohblas preefchneeziba.

Schagarē,

tuwu pēe katoku basnizās, pēe Zelgawās celās, ir **frohguš**

lihds ar pagalmja-ehlahm un dabriū pahrdohdams. Klahstakās fīnas dabunamas pēe B. hro Wolfofina Schagarē.

No 10. lihds 20. Juni 1875 g.

buhš

Zelgawā

wispahriga ištahde

preekš

amatneezibas, industrijas un semkohpibas raschojumeem.

Peemeldeschanas teel lubgats zil drihs wecu eespehjamš isdaribt.

Preekškrasti un peemeldeschanas papibri teel us vagehreschenu tublit peesubtiti. 1

Wehstules ja-adreseere: (An das Ausstellungs-Comité in Witau).

Behrsa leetasfokhi

(plantas, dehti un klutšchi) teel lehti pahrdohiti Kahrkumuischā, netahl no Kenges-muischas dselzela-stazioneš. Klahatalas sīnas Kahrkumuischā pee muischwaldibas. 2

Labakais faufais raugs

no Hartmana fabrika. Champeter ir katrā laikā masās, tā ari leelakās dakās un 2 mahzietu gabalēs par fabrika tirgu dabunamš pee 1

H. Stellmacher,

Zelgawā, vāstēs eelā Nr. 20,
papr. Th. Walter.

Balta gipse,

malta un nemalta, preekš ahholtina teel pahrdohita. par 90 kap. fudr. par mužu un 50 rubl. fudr. par kubik aš Pawafaras muischā pee Slobtas. 2

Uf arenti ir isdohdama

Kupfermuischina,

eeblakus Meiju muischāi pee Zelgawā. Klahatalas sīnas turpat ir dabujamas.

Schenkis,

Grihwokrogū, 5 weršes no Zelgawā, pee Dohleles pastzeta, ir no Jurgeem f. g. isrentejams. Klahatalas sīnas turpat pee ihpafschneela dabunamas.

Kahdā Ghdoles masajā muischā buhš par nahkofcheem Jurgeem masa fmechde un wehja-sudmalas uf arenti dabujamas.

Aspites aprinkš, frohna muischas Gudeneeku

frohgs

ir no Jurgeem 1875. gadā uf renti dabunamš. Klahatalas sīnas isdohd Gudeneeku muischas waldischana. 3

Labas mahjas,

Baufkas tuwumā, ar 150 puhweetahm lobu lauku, plawu un ganibu, ir pahrdohdamas. Klahatalas sīnas ir dabunamas Bauškā pee trakteerneela Gabler L., Ketel L. namā.

Wifas fortes Rihgas plantu, dehtu, laktu un faufu egļu balku peedahwa par wislehtafajeem tirgeem

E. J. Jakobshns,

Zelgawā, katoku eelā, salajā bohde Nr. 16, jeb drifkes malā, aš Germutha bruhšcha, sawā pascha sakajā namā Nr. 4. 4

Lehju,

no flawenahs Wasila Perlowa un dehta tehjas magazinas Masfawa, peedahwa par dashadeem tirgeem, un Kurfemes bihdeletus

kweeschu miltus,

pirmo forti, 90 kap. pohdā un 4 rubl. 25 kap. fudr. vuhrā. 1

H. Stellmacheris,

Zelgawā, vāstēs eelā Nr. 20,
papr. Th. Walteris.

Skrohderene,

kas lehti, labi un pehž mohdes strahda, peenam darbu Zelgawā, paleijas eelā Nr. 32, eekšch sehtas. 1

Joslu un pusohtrjoslu eglesdehti, tā ari laktas, ir lehti pahrdohdami, Zelgawā. Howena muischā, aš Annas mahriteem, pee 1

A. Ofterlad.

Kaleja weeta

ir walā no Jurgeem 1875 g. Pehtermuischas Janajā krogū. Jamelbahš turpat pee 3

J. Kuhlberga.

Wifadas bandaschas (johstas) kas preekšch truhkuma-wainas (brufas) tā ari preekšch zitahm meefas kaitehm der; gumija instrumentes (rihtus), siltuma rahditajus (termometerus) laika-nojehgšchanas-glahses (barometerus) war dabuht Zelgawā, leelajā eelā, Range k. namā Nr. 21 pee 1

Rud. Schmidt,

bijuscha apteekera Zelgawā.

Jaur scho daru wifseem wadewigi sinamu, ka es scheitan material-, pehrwu- un wihna- andelesweetu

efmu eerlkejš, saweenotu ar liseera- brandwihna- un schpirtus- pahrdohatawu, apalkš ta wahrda: Eduard Drengeris. Scho sinamu daridams un wifseem wadewigi peedahwadams, apsohlu gohdigu apdeeneschamu un wislehtakohs tirgus, un luhdsu, mani ar sawabm wajjadshahm apmelleht. 2

Baufkā, Janwari 1875. Ar augstu zeentschamu
Eduards Drengeris.

Uf Jahnisches schofejās pee sastawā, kas astonas weršes no Zelgawā atrohahs, ir nanda atrašta.

Kas scho naidu pasaudejis, war to minetā sastawā pretim neimt. 2

! Sindinashana!

Jaun-Swirlautas frohna pagasta waldiba wifseem fchi pagasta fainnekeem un desmitnekeem (Delegite) jaur scho sinamu dara, ka wifseem 15, Merz f. g. pulksten 12. pusdeenā deht pagasta wezaka jaunwehleschanas libbi 1. Janwarim 1876. g. preekšch Jaun-Swirlautas frohna pagasta, scho jesanah un balst janoboh; latris ne-atnahjēs malkahs weenu rubli fudr. pagasta lohdel par labu. Peezet webrā!

Jaun-Swirlautas fr. pag. wald., 1. Merz 1875. (Nr. 109.)

Pag. wez.: Hartmann.

Pag. fkr.: Friedr. Baldowsky.

Wez-Sachtu semkohpibas fkhla.

Par Sokolowiga eestahdijumu waldibama komisione dara jaur scho sinamu, ka Wez-Sachtu semkohpibas fkhla, pee Lukuma, par Jurgeem 1875. g. atkal jauni fkhleni warehs ilt usmentl. Tavehž teel wif, kas sawus dehtas jeb audfektus Wez-Sachtu fkhla wehlahs ilt ismahzibt, jaur scho uiazinatis, laiku preekšch Jurgeem fkhlas direktorim Sintenis lungam to sinamu daribt.

Mahziba eekšch sinatibahm teel Wez-Sachtas tahdā mebrā fneegta, tā eekšch tabu fkhlahm, kas pehž jaunajem karalkumeem pee treschahs fchiras peeder.

Kuratorijums. 3

Nupat tila isdrukata jauna grahmata:

Mahzeeschu walodas mahziba no H. Allunana.

Jeetā wahkā feeta malka eksemplaris 25 kap. fudr. un dabunama Zelgawā, katoku eelā Nr. 8, H. Allunana grahmatu pahrdohatavā.

Jauna grahmata.

Wisjannakahs rihmes no G. Dünberg, 1. grahmata, otra data, fauz Wiblestibas- stabiti, ar rihmetaja bildi. Malka 40 kap. fudr. un dabujamas wifās grahmatu bohdes. 8

Pee J. W. Steffenbagen un dehta ir drukatas, un turpat tā ari wifās zitās grahmatu bohdes dabujamas:

Jauna Syredikku-Grahmata us wisfahm fwehtdeenahm, fwehtkeem un fwehtkeem laikeem, faralkhita no Konistorialkrahst G. K. P. Rhode, nelalka Dundangas mahzitaja. Apgahdabha no Joh. Chr. Sorlach. Malka stiprā wahkā eesetā 80 kap.

Masa Dseefmu-Grahmata, trescha falafschana, no J. G. Ageluth, Mahwils draudies wezga Mahzitaja. Malka 10 kap.

Dseefmas no Widsemes un Kurfemes dseefmu-grahmatahm isnemtās, saldateem, rekrushcheem un jiteem Luttera draudies lohjekkeem par labu ismellestas, teem wairoht tizzibu, zerribu un mihlestitu, un tohs eeprezinahrt eekšch behdahm, apghadatas no Pehterburgas Gwardu saldatu mahzitaja Rnieriem. Malka 10 kap.

Septini Gawanu syredikki pahre Pesittaja sehtin pehdigeem wabrdeem. Latweescheem par labu no wahž walodas pahritulloti. Malka 25 kap.

Deriga grahmata preekšch eeswehtijameem behrneem!

Manš behrns,

dohd man tawu firdi!

Malka 15 kap.

Biffaps

Kahrliš Kristjahnš Ullmannš

Latweeschu draugu beehribas rastutrahjumam

faralkhiti

Wilhelm Walter,

Krimades mahzijas,

Malka 10 kap.

Basnizas un skohlas sinas.

Weens kungs, weena tijiba, weena křisiba.

Rahditajs: Sinas. Par furlmeheem un par furlmeemu skohlořhanu. Mi-
fiones lapa. Dahwanas.

Sinas.

Jelgawas aprinka komiteja no luteru palihdsibas lahdes fawā gada norehkinumā israhda, ka 1874. gadā pee winas ir eemakřati 1729 rubli 35 kap. Schihs dahwanas fanahza tā: No Jelgawas wahzu basnizas un w. draudses 331 r. 63¹/₂ kap., latw. pilf. draudses 103 rbt. 23 f. (1 r. preeksch Sibirijas), latw. lauku draudses 20 r., Nurmuischas leelkunga 50 rubl., Aljupes leelmahtes 25 rubl., no Ponewesch-Schadowas draudses 42 rubl., Sefawas dr. 76 r., Bauskas latw. dr. 40 r., Leel-Auzes dr. 30 rubl., Meschotnes dr. 66 rubl. 44 kap. un wehl 10 rubl. preeksch latw. kolonistēm, Wez- un Jaunsaules dr. 30 rbt., Gezawas dr. 25 rbt., Kandawas dr. 30 rbt., Kalnamuischas dr. 24 rbt. 67¹/₂ f., no tahs paschas wehl 10 rbt. preeksch Misohdowas kolonijas, Jaunpils dr. 50 rbt., Sakašmuischas dr. 61 rbt. 3 f., Balgales dr. 10 rbt., Stendes-Spahres dr. 39 rbt. 73 f. un 50 kap. preeksch Sibirijas, Leel-Wirzawas dr. 36 rbt. (preeksch Sibirijas wehl 5 rbt.), Tukuma latw. dr. 29 rbt., wahzu dr. 22 rbt., Blihdenes dr. 42 rbt., Schuhkřtes-Zrlawas dr. 35 rbt. 20 f., Enguru dr. 4 rbt. 60 kap., Nurmuischas dr. 9 r., Restenes dr. 15 rbt., Struteles dr. 10 rbt., Walles dr. 16 r., Baldohnes dr. 25 rbt., Dalbes un Křihwesmuischas dr. 10 r., Dohbeles latw. dr. 26 rbt. 20 f. un 60 kap. preeksch Siberijas, Dohbeles wahzu dr. 19 r., Zohdes dr. 15 r., Sabilas dr. 18 r., Lindes-Birsgales dr. (par 1873--1874) 27 r., Bahrbeles dr. (par 1873--1874) 21 rbt. 70 f., Pologkas dr. 26 r., Bauskas wahzu dr. 56 r., Salgales dr. 50 rubl., Jelgawas latw. lauku dr. (2. dahw.) 19 r., Meschamuischas dr. 56 r. 44 f., no Sakašmuischas dr. ohtra dahwana 48 r. 10 f., Semites dr. (par 1873 un 1874) 12 r. 27 kap.

Isdohiti tika 300 rubl. preeksch lohnes Poneweschas-Schadowas mahzitajam, 825 rubl. uř Pehterburgas galwas komiteju, par latw. dseefmu grahmatahm, jaun. testam. un ahbezehm 103 r. 5 f., weenai mahzitaja atraitnei un behrnineem 200 r., Sibirijas lutereem 62 rubl. Gada sinu druka, pastnaudas un kanzelejas wajadřibas 68 r. 39 f.

Schim gada ir nodohmā nemts buhweht basnizu Witebřkas gubernā uř Wokland muischas, kas lihds schim peeder pee Pologkas draudses, un kur bes wahzu lutereem dřihwo kahds tuhkršots latweeschu luteru; lihds schim Pologkas mahzitajs daschas reises par gadu uř Woklandu atbrauz un labakas ruhmes truhkuma labad Woklandes krohgā deewakalpořhanu tura. Draudřite pati un draudses lungi ir jau labu teesu fametufchi un materialu gahdajufchi, tā ka ar palihdsibas lahdes peepalihdsibu draudse warehs pee fawas basnizas tikt. Zer-

minu muischas Struschanas kungs ir atkal semeš gabalu řchkršojis, kur ar laiku lai mahzitaja muischu eetaifa, tā ka warehs no Pologkas, kas 28 juhdeses tahlu, atřchkršees.

Lai Deews bagati řwehti palihdsibas lahdes darbus ari jaunā gadā!

Smiltenes draudře 7. Janwar ir eeswehtita jauna meitu skohla, uř ko Smiltenes zeen. leelmahte dahwinajufi semi, buhwmateriali un meisteru maksu. Bahauscha leelkungs von Behrens 5000 rubl. Tagad skohlu apmekle 50 meitenes. Skohlas laiks ir uř 2 gadi nolikts.

No Sakas. Lai gan žitōs pee schihs draudses peederigōs pagastōs jau preeksch lahdeem gadeem skohlas bija zeltas, tad tomehr Upes, Dřibal-, Sarkan- un Mahzitajmuischas pagasti newareja pee tahda skohlas labuma tik drihs křuht. Zeenigi lungi negribeja labpraht pee skohlas zelschanas palihgā nahkt, katris pagasts few ihpaschu skohlu želt un skohlotaju uřtureht nespehja; un wiřu řřchetru pagastu řaweenořchanohs pee řcha darba řinaja arween tee wezee skohlas pretineeki řřnihžinahrt. Žaur wiřeem tahdeem eemesleem auga jaunekli wežā tumřibā un dascham skohlas draugam wajadřeja par tahdu behrnu apgaismořchanas gruhiti nopuhřtees. Tee mahžekli tapa no wiřas křispehles preeksch eeswehtischanas katrā gadā pa Mahrtineem dseedataju namā uř řeřchahm nedelahm pee behrnu mahžibas řařaukti. Bet tur tapa řeřchdesmit lihds řeptindeřmit jau drihs pee-augufchi puifchi un meitas masas ruhmes deht weenā masā semā řřtabinā eeslohditi, lai nu dseedatajās winus mahža. Sinams tur negaroja ween dseedataja un mahžekli peeres, bet ari no muhreem un greestem ritinajahs řweedri; un tad wehl wakarōs wajadřeja teem puifchcem no tahdas pirtes řřgahjuřcheem Dezember mehneři, lihst uř dseedataja řřalliguleht, jo řřtabā tik knapi meitenes wareja řagult. Žaur tam žehlās pee mahžekleem arween řařirgřchanas, lihds lamehr weenreif, beidsamōs gadōs, zeen. lungi par tahdu řařřhanu eeschelojahs, un katrā gada řeřchus rubulus dewa, par kureem nu pee tuwajeem řaimneekleem wareja preeksch puifcheem guřas weetas nohmaht. Mahzitajs beidsamōs skohlas nedelāē gribedams mahžekleem gaischaki Deewa wahrdus tulkoht, nedrihřteja, řawu weřelibu řargadams, tahdā skohlas twairā dohtees, řapulzeja řřdeenas pahru řřundu mahžeklus basnizā; bet tur daschdeen pee deřmit lihds diwpařmit grahdu řala, mahžekli wairal ar řahju klapeřhanu un rořku beřřhanu, no řala glahbdamees, nodarbojahs, nekā mahzitaja Deewa wahrdus tulkořhanu uřmanigi eewehrodami. Tahdā wiřē nu wajadřeja mahzitajam un dseedatajam ar mahžekleem tahs řeřchas nedelas darbotees, jo no draudses un zeen. lungeem nekahdu palihgu newareja řagaidiht. Muřsu tagadejs zeen. mahžitajs tik ko atnahza Saka, tahdu leelu skohlas truhkumu redsedams, řřrdi aiřgrahbts řařta it dedřigi laudis pee skohlas zelschanas řřubinahrt un wiřus křispehles lungus newapnizis lihgt

pee fcha flawejama darba palihgâ nahkt, lai zaur tam tad wifcem firfpehles mahzkeem ta rekte buhtu, tai jaunzeltâ pagasta ffolhas namâ preefch eefwehtifchanas pee behrnu mahzibas fapulzetees. Tahdai firfnigai darbofchanai nahza Deewâ palihgâ, lungu firdis atwehrdams, tâ ka fchee trihs fimt peezezfmit rubulus dahwinaja, un Upef muifchas zeen. lungs, von Bordelius, wehl weenu semes gabalu netahlu no mahz. muifchas preefch ffolhas zelfchanas fchinkloja. Nu ar fa-weenojabs wifî fchetri augfchâ mineti pagasti, un fahka kâ-tris fainneekf pehz fawa fpehka, ari tee wezee ffolhas pretineeki, materialî peewest un wifî, pee fcheem pagasteem peederigi makfataji, wehl to waijadfigo naidu fameft, tâ ka 1870. gadâ wareja eefahkt ffolhas namu buhweht. Lai gan pirmâ wafarâ jau namam jumtu uflîka, tad tomehr pehrnâ gadâ to tik pilnigi pabeidsa, tâ ka mahzitajs 9. Nowember wareja eefwehtigt. Gefwehtifchanas deenâ pehz nodseedatas dseefmas mahzitajs fapulzejuschai draudsei ar gaischeem wahrdeem ffolhas fwehtibu ifftahftidams, wezakus ufklubinaja, behrnus no ffolhâ fuhtifchanas nekaweht, un jaunajam ffolhlotajam Franz k. pee firds lifa, Deewam por gohdu un behrneem par fwehtibu, ufzigtigi fawu gruhstu darbu ftrahdaht. Ihpafchi wehl japeemin, ka 1873. gadâ minetahs muifchas weens Behterburgas leelklungs, grafs Woronzew Dafchlow nopirka, un ari uf mahzitaja luhgfanu fimt peezezfmit rubulus preefch ffolhas eeriktes dahwinaja; lai gan pats wehl nekad fawâs muifchâs nebij bijis, un zaur tam faweem pagasta laudibm nepafiftams, tad tomehr jau fcheem fawu palihdfigu rohku fneedfis.

Ari Seemupes draudse to preeku peedfihwoja, ka 28. Dezember ifgahjuschâ gadâ ffolhas namu eefwehtija. Scho draudfi ari Sakas mahzitajs kâtrâ treschâ fwehtdeenâ apfohpi; un kâ ffolhas draugs par ffolhas zelfchanu ruhpedamees, luhfâ Wehrgales leelklungu, baron von Behr, kas Seemupes nowadu tagad pahrwalda, kahdâ wihfê pagastam palihdfeht pee ffolhas tikt. Zeen. leelklungs gan kursenneekem kâ ruh-pigs ffolhas apgahdatajs zaur tam pafiftams, ka pafchu pagastôs ftatus ffolhas namus ar labahm eeriktehm lizis zelt, nelifahs wis uf fewi gaidiht, bet eerahdija pagastam weenu gatawu ehku preefch ffolhas, dahwinaja naidu preefch waijadfigahm grahmatahm, un bef tam wehl fchinkloja kahdus fchetrefmit rubulus preefch basnizas ehrgeehm. Laudis nu zaur tahdu mihligu palihdfibu klubinati, darbojabs tagad wehl to waijadfigu naidu fameft, lai waretu drihs tahs no zeen. leelklunga apftelletas ehrgeles fawâ dasnizâ, Deewam par gohdu, draudsei par preeku, ufzelt. Lai Deewâ dohd, ka nu uf preefchu ari fchini kursemes gabalâ Deewa atfif-fifchana fpehzigi wairojabs, wifcem par laizigu un muifchigu labklahfchanu.

J. Sorgenfrei,

Sakas draudfes ehrgetneekf.

Wahzsemê daschâs walstis ir par derigu atradufchi, ihpafchus ehrgetu rewidentus eewest, kureem kâtram pa fawu apriaki waijaga laifu pa laifam ehrgeles basnizâs rewideereht, sinas doht, waj kâtrâ basnizâ ir pareifi, jeb padohmus, kas pee pahrlabofchanas jadara; kâ jaukas, flaidras ehrgetu balfis deewakalpofofchanu jauku dara, tâ famaitatas ehrgeles ir nejaukums, kas zilweku aufis lohti apgruhstina un draudsei aufis famaita. No fchahdahm rewideerefchanahm zil daschâ

draudfê ir teizamas ehrgeles atlehtufchâs, jo laudis usmanigi dariti ir ari kalpojuschees uf pahrlabofchanu. Tagad fcho eerikti grib ari preefch Sakfchu semes eewest. S.

Par furlmehmeem un par furlmehmu ffolhofchanu.

Es teefcham tizu, ka furlmehmo liftenis nemas nebuhtu tik noschehlojams, kad furlmehmo wezafi un peederigi, kad mahzitaji, ffolhmeifteri, dakteri, waldneeki (no pagasta waldneekem fahloht lihds teem augstakeem waldneekem) u. t. pr. buhtu gruntigaki pakat dohmajufchi par furlmehmibas zelfchanohs. Tad wini teefcham buhtu atradufchi to ihsto furlmehmibas wainu un tad wini ari buhtu panifam zitadi par furlmeem fpreedufchi, pawifam zitadi par wineem gahdajufchi. Tadeht apfkatifim labi furlmehmo no wifahm pufchm, jo agraki jau newar palihdfeht, agraki newar wainas gruntigi ahrfsteht, kamehr flaidri nesin, kur ta waina, kahda ta waina un kâ wina zehlupees.

IV.

Uf to prafifchanu: „Kas furlmehmam truhfti?“ Gan kâtrâ bef kahdas apdohmafchanahs atbildehs: „Winam truhfti d firdeschanas un walodas.“ Un kâ tad gan tahda atbilda nebuhs weegla, ka jau ar to wahrdu „furlmehms“ teef iffazihts, ka tahds zilweks ir kurlis (nedfirdofchs) un mehms (nerunajofchs). Bet kad nu tahtaf prafa „waj kâtra no fchahm wainahm par fewi jeb weena zaur ohtru zelahs,“ tad nesinu, zil to buhtu, kas riktigu atbildi dohtu. Lai mehse par to waretu tikt pee flaidribas, tad mums jaranga atrast tahs riktigahs wainas, zaur ko kurliba un mehmbiba zelahs.

Kurliba, kâ jau gan kâtrâ to finahs, zelahs zaur to, ka aufis teef zaur flimibu jeb zitadi famaitatas, ka ar tahm newar dsirdeht, un tahdu zilweku, kas newar dsirdeht, fauz par kurlu. Par mehmu fauz kurlu tapehz, ka winsch newar runahkt. Bet waj furlmehmais — (tê es arween runaju par neflohlotu furlmehmu) — teefcham newar runahkt? waj winam teefcham truhfti walodas? — Tê nu gan daschs fazihis: „Kâ nu tâ wehl war prafihkt, waj furlmehmam walodas truhfti?“ to jau kâtrâ muklis fin, ka winam walodas truhfti.“ Tahdam es nu prafifchu: „Kas waloda ir?“ — Waloda ir darifchana, ar ko zilweks fawâs dohmas zitam dara finamas. Dohmas teef finamas daritas zaur meefu; meefa ir tas lohzeelis, ar ko dohmas finomas dara jeb — kâ to ihfaki faka — runa. Ar wizu meefu war dohmas finomas dariht — runahkt: ar balfi zaur plaufchu, balfs rihfles, mehles un zitu lohzeeku palihdfibu, — ar rohfahtm, ar kahjahm u. t. pr.

Walodu famana trihs prahti: dsirdeschana, redseschana un jufchana. Behz fcheem trim prahteem, kas walodu famana, waloda ir treijada:

- 1) Dsirdeschanas waloda, jeb flanu waloda, kam balfs, mute, mehle, luhpas u. t. pr. par eerohtscheem. Scho walodu famana ar dsirdeschanu, ar aufihm.
- 2) Redseschanas waloda, ko ar redseschanu ar azihm famana. Schi ir diwejada:
 - a) Sihmju jeb rahdischanas waloda, kam par eerohtscheem wifa meefa, bet it ihpafchi rohkas un gihmis.

b) Rakstu waloda, kas no flānu walodas zehlfesē zaur to, tā katra flānu ar ihpāču redsamu sīmi (bohlfstābu) usfīhme — usraksta, — jeb arī wēfelu wahrdu ar ihpāču redsamu sīmi (bildi) usbilde, tā to Rihneefchi un Egipteefchi dara.

3) Juschanas waloda, ko zaur juschanu famana, prohti: Kad ohtram ar rohku jeb kahju peedur, — tā to mehš daudf reis daram, — jeb kad us ohtra meefas ar pirkstu jeb zitu kahdu leetu raksta.

Ta labaka un ta pilnigaka no schahm trim walodahm ir ta pirma, prohti: dsirdefchanas- jeb flānu waloda, tapehž tā flānu (balsi) war dsirdeht gaismā waj tumfā, — preekfchā, pakafā, — fahndōs, augfchā, apalfchā, — ais durwihm, ais muhra, mēfchā u. t. pr. Tur preti redseht war til g a i f m ā un til to, kas preekfch azihm peenahžigā tahtumā. Ja muhsu redsefchanas spēhls buhtu labaks, jeb ja mums wifēem dsirdefchanas truhktu, tad mehš wifē redsefchanas walodu runatu un ta tad gan ar laiku til pat pilniga buhtu tikufi, tā dsirdefchanas waloda. Bet tas nu tā nau, tapehž mehš it ihpāfchi dsirdefchanas walodu runajam, un arī wifē muhsu preekfch gabjeji — gan no pirma tehwa Ahdama fahkoht — scho walodu runajufchi, zaur ko ta til pilniga tikufi. — Ari redsefchanas- un juschanas walodas mehš bruhlejam, bet fchahs ir til flānu walodas palihgi. No schahm palihgu walodahm ir rakstu waloda preekfch mums no gauschi leelas wehrtibas; wina, — tā jau peemineju — no flānu walodas zehlfesē, un ir flānu walodas weetneeze preekfch azihm, jo wina ar azihm tikpat labi faprohutama, tā flānu waloda ar ausifhm.

(Uf preekfchu wehl.)

Mifiones lapa.

III.

28. Oktober 1874. g. Ermanšburgas mifione iwēhtija fawas fudraba kahsas, jo preekfch 25 gadeem nelaiķis mahžitajs Ludwig Harms tapa eewests fawā draudfē un eefahža tuhli to mifiones darbu. Tas behrnifch par to laiku ir isaudfīs par stipru jaunekli un daudf draugi bij fanahlfufchi no tahtuma un llahtumu to jaunekli apraudfīht un par wina augumu preezatees, jo ziti no teem wina kuhmōs bijufchi. Mahžitajs Th. Harms raksta par to leetu fawā mifiones lapā tā: „Mifiones darbs ir tā rahditajs pee pafaules pulkstena, ko no wina waram fapraft: zil ir pulkstens pafaule: pafaules behrni puhlejahs ar nihžigahm leetahm, taifa eisenbahrus un telegrafus un aismirfē fawu Deewu; ta atkahpfchanahs no ta dsihwa Deewa wairojahs, bet tas mifiones darbs augtin aug, mifionari brauz pa teem dselšzeēem, ko pafaule preekfch fewis taifa, un to preežas mahžibu pafcludina wifahm tautahm, kamehr nahls muhsu Kunga Jēsus Kristus leela uswarefchanas deena!“ Deewam fchehl, Ermanšburgas mifione isgahjufchā gadā leelu fchahdi zeetufi. Mifiones kugis: „Randaja“ pahrbrauja no faweem juhras zeēem kohti apfchahdehts, tā tā wifch bij japahrdohd. Ta nauda ir likta us intrefehm, kamehr Deewš palihdsehs atkal zitu mifiones kugi fagahdaht. Aridfan Hernhuteefchu mifione fawu kugi: „Meta“ ir pasau-

dejufi. No wehtras pee Bakar-Indijas falahm us fmitihm usdfihtu no witneem tas tapa fadausfīhts. Tee laudis un ta preze isglahbti, bet tas kugis pagalam!

IV.

Drihs isglahbtis un tomehr — pasudis?

Ar scho wirrakstu Berlines mifionars Anders mums apraksta weena Kaseru wihra dsihwibas gabjumu. Sotondoſche, tā wina wahrds, jau 30 gadus atpakal ar mifionareem un wina mahžibu labi bij eepafinees; weenam mifionaram wifch kara laika to dsihwibu bij isglahbis, bet tomehr wifch newareja no pafaules kahribahm atrautees, kas pret to dwehfeli karo. Pehžal wifch dsihwoja atkal netahli no weenas mifiones stajones un bija fawas zilts wezajajs; bet basnizā wifch muhscham netapa redsehts, bet jo beesaki brandwihna fchenki. 1864. gadā pahru simts sohlu no wina fahdschas tapa ustaiſita jauna stajone, Emdiseni; no tā laika wifch eefahža mekleht Deewa wahrduš; tam mifionaram wifch fajija: „wifš, ko tu faki, mahžitajs, ir pateefiba, fchihš pafaules leetas suhd, bet tahs debefš leetas paleef muhschigi. Es pats biju bagats ar pafaules bagatibu; man bij lohpi, feewas un behrni, tagad tee lohpi ir pagalam, weena feewa man til palikufi un mas behrnu. Nahž, mahzi muhs, jo es gribu tapt debefš.“ Bet wifa mahžiba bija pa wēlti; kahds wifch bija, tahds wifch palika: pagans un brandwihna dscherejs; apnehmahs atkal ohtru feewu un dsihwoja wifds paganu grehōs, un no basnizas wifch palika nohst. Pehž wifch fajija us to mifionaru: „mahžitajs, mehš taweem wahrdeem netizam; neds aridfan tam, kas Deewa grahmata stahw. Tee Angleeſchi arī netiz un dser un plihte tāpat tā mehš Kaseri.“ Mifionars atbildeja: „Gan arī starp Angleeſcheem ir besdeewigi laudis, bet wifa tauta turahs pee Deewa wahrdeem un zaur teem ir leela un stipra palikufi, bet juhs Kaseri atmeteet Deewa wahrduš un tapehž juhs eeseet bohjā! Un kad tu runa no netizibas, tad es tewim faku, juhs pamifam newareet tizeht, kamehr juhs no grehēem ne-atgreescheēes un fahleht Deewu peefault.“ Un Sotondosche atkal eefahža nahkt pee Deewa wahrdeem un tā turetees, tā wina laudis us wina mehdsā fajiht: kad tu atfahfi fawu ohtru feewu un liffees kristitees? Ja pateefi, drihs wifch buhtu atgreesees, bet ar wina notika tā tā ar to lehninu Agripu, kas fajija: daudf ne truhlft, tu mani pahrruna, tā es kristihōs zilweks tohpu.“

Bet wifch palika us pušžeta, flibodams us abahm puſehm; wifch palika un paliks dscherejs un tas wehders wina deewš; tā tas fahmans wina prahtu un firdi bij aptumfchojis, tā wifch to pateefibu atfinis newareja wina peenemt. 1873. g. eefahkumā wifch fahža wahrgt; wehl wifch wareja nahkt pee jaunās basnizas eefwehtifchanas un nezil wahrdirus runah us to fapulžetu draudfi; wifch luhdsā to mifionaru, lai ar wina pazeefchahs, kas ſin, waj wehl ne-atgreesifees, pats apleezinadams, tā us faweem grehlu zeēem fawu wēfelibu pafaudejis. Ahtri pehž tam winam bij atkal ja-aggutahs, un no gultas wairš ne-izjehlahs. Tas mifionars winam dema fahles, kas winam labas bija; bet wina wezais tehws ſuhthija pehž weena paganu daktera jeb burwja. Tas teizahs flimibas wainu atradis: nelaiķa tehwa tehwu garš efoht is-

falziš un griboht eht. Bet pats Sotondosche tahdus wahrduš eeraudsija par neekeem un negribeja list nokaut to wehrsi, ar lo tas dakteris to garu gribeja meeloht. Beidsiht tas wehrsiš tatschu tapa nokauts un wina gata no ta daktera un wina draugeem aprihta. Tas misionars atkal wina apmelleja un leezibu dewa pret tahdeem mahneem un Sotondosche usrunaja to burwi; ak tu wiltineeks un melkulis, schis mahzitajs ir Deewa wihrs un tu gribi pret wina runaht. Zeeti klusu! Pehz tam wina sch wehl dsihwoja 14 deenas; tas misionars ne-apniła wina apmelleht; draudses lohzecki ar wina runaja un luhdsa ar wina Deewu. Wina sch labprahit klausijahs us wina wahrdeem un luhdsa teem lihds, bet pee ihstenas atgreeschanahs un apleezinaschanaš wina sch nou zaurfpeedees. Beidsama wakarā, kad azis jau bij luhfufchā un nahwes sweedri pluhda, misionars wehl pee wina luhdsa Deewu par wina dwehfeli un wina eesauza aufis, lai pee Jesus turahs un brehz: Kungs apscheloojes par manim! Nakti, kad weens tizigs draudses lohzeckis pee wina gultas tureja to wakti, wina sch iszehlees no gultas brehza: es dsirdu breefniqus wahrduš! un krita atpafak un bij nomiris, un ta dwehfeli nogahjufi preefch sawa fohga. Dhtra deenā wina sch tapa apraktš. Pee wina behrehm ne-atfkanaja neweena dseefma, neweena balfs no tahs augfchamzelschanaš zeribas! Es nekad newaru, tā beidsa misionars Anders, schim kapam eet garam, ne-apdohmadams to wahrdu: mahzi muhs muhsu deenas flaitiht, ka mehš gudru sirdu dabujam, un tu, mihtais lasitajs, kad tu scho dsihwibas gabjumu lasi, tad apdohma sawu dwehfeli un nekawejees atgreeskes, bet schodeen atgreesees, kamehr tu wehl wewels un spirgts esi, lai nebuhtu pa wehlu. Un kad tu garā apdohma tahs tubktofch tubktofchu dwehfelē, kas wehl nahwes ehnā fehch, tad palihdsi luhgt, ka tahs atgreeschahs un uswar nahwes breefmas stundina zaur Jesus, ta Deewa jehra, afinim!

Misionēs lapa raksta no Moskito juhrmales pee Widus-Amerikas, ka tur tee Indianeeschi tizohit dsihwofchānu wina muhschā, kur pehz nahwes tahs dwehfelē aiseet pahzehlufschahs par leelu upi no Laimas-mahtes tohp meelotas. Kad kahdam ir nahwe klahit, tad wina sch pats nomafgajees un apgehrebes apgufahs. Mirufchu neweens negrib aistikt; wina eetin dekos un tuhdał paglaba, tee radi wina ilgi schelō un zauru gadu dseeda schelofchanaš dseefmas. Kad tas mirons ir paglabahts, tad ta dwehfeli wehl paleef gulta, jun daktereem (burwjeem) janahit wina idsiht. Tee labi eedsehrufschees ar burfchanaš kohzineem ee-eet tai lambari, kur tas flimais nomiris, lehgdami lez apfahit un guhsta to dwehfeli, kamehr to dabu fakert un eebahsch traulā un to nowed pee lapa. Tee aridsan proht flimibas dseedinaht, tee dohd sahles un puhfch tahs flimas weetas, lai tas kaunais gars iseet, flimajam aridsan apfeen krusam pa kruhtim faites un to wada no weena dsihwokta us ohtru; ja ar to flimneekam paleef fliktaki, tad tee dakteri isgreesch no kohka bildes, kas ar schelhepeem apbrunotas apfahit gultai tohp noliktas, to nahwi aisdsiht; jauneem sehneem apafsch mehles laisch ahderi un ar tahm afinim aptraipa tahs selles un to flimneeku, to kauno garu falihdsinaht, un dseedadami lez apfahit ap to flimo un tahm sellem;

kad tas kaunais gars to upuri nem pretim, tad tas flimneeks tohp wewels un tahs selles tohp apraktas. Baj nepeeklahjahs mums kristiteem, tahdeem aptumfchoteem paganeem, kas tahdeem mahneem tiz, ewangeliuma swehtu gaischumu pasneegt?

Isgahjufchā gadā misionēs swehtkos Barmenē peezi jaunefti tapa eeswehtiti us misionaru amatu; wina starpā weens Rihneetis A-Si. Kad wina mahzitaji bij rohkas uslikufchi, tad wina sch runaja ihfus pateizibas wahrduš wiseem teem, kas ar fawahm dahwanahm un luhgfchanahm peepalihdsesjufchi, wina fataisihit pee misionēs darba pee Rihneeschu tautas. Weens wezs semneeks, ka dehls ar bij stary teem jauneem misionareem, runaja tā: „mana seewa ir debefis, mani trihs behrni ir debefis, to zeturto es gribu suhtihit pee teem paganeem. Es nu palikfchu weens pats; tas man gruhti nahzees, bet ta firds manim preeziga apdohmajohit, ka Deews manu pastaru dehlu ir zeenigu darijis, teem paganeem to preezas mahzibu fludinahit.“ Un pateesi, lihds ar wina preezajamees mehš wiš misionēs draugi: jo lai tee eenaidneeki aridsan smejahs un trako, tatschu tas pulzinsch wairojahs, kas ar preeku un gatawi iseet pee teem paganeem. Bet lai aridsan apdohmajam, ka ar to darbu, kad wina sch aug, aridsan jawairojahs muhsu misionēs dahwanahm, lai teem, kas iseet pee teem paganeem, aridsan nepeetruhtu to rohzi! K. Gr.

Preefch luteru palihdsibas lahdes pee Leepajas apr. komitejas eemalfaja tee zeen. mahzitaji: no Preekules dr. 10 rubl., Gaiku dr. 8 rubl., Leepajas latw. dr. 35 r., (10 rubl. preefch luterem Sibiriā), Greeses dr. 21 rbl. 20 kap., Rubas dr. 10 rubl. 16 kap., Kurfifchu dr. 14 r., Sakas dr. 12 r., Gramsdas dr. 25 r., Zelmeneeku dr. 10 r., Kruhtes dr. 4 rubl.

R. Kienig,

no Leepaj. apr. komitej. pufes.

Misionēs dahwanas fanemtas no Mogilewas dr. 12 rubl., Wahnes dr. 65 r., Gaiku-Kemtes dr. 11 rbl.

R. Kaeder,

Kurf. mision. generatrefereents.

Preefch Jelgawas latw. kurlmehmo floblas eemalfaji:

no R. R. 1 rub. — kap.

„Dohbeles latw. dr. 11 „ 10 „

Pawifam . 12 rub. 10 kap.

Jelgawā, 17. Februar 1875.

Mahz. R. Schulz,

kurlm. flobl. direkt. no Kurf. pufes.

Mifejums. Latw. aw. peelikumā Nr. 8 lapā 16, apafschā, nelasi „Saurietes dr.“ bet „Samietes dr.“

Jelgawā, 24. Febr. 1875.

Mahz. R. Schulz.